

Mrgari su rijetki na svijetu, jedinstveni i krhki, stalno izloženi buri, soli i suncu. Njihova bezvremenska ljepota zaslužuje jednako naše divljenje koliko i brigu za njihovo očuvanje i zaštitu. Stoga je izložba o mrgarima prvi korak na putu do realizacije višegodišnjeg projekta Društva Sinjali, koji za cilj ima obnovu i redovno održavanje nekoliko postojećih mrgara te zaštitu i označavanje svih prostalih mrgara na području bašćanske doline.

Mrgari su znak jednog vremena i spomenik ljudskom trudu, podsjetnik na suživot s prirodom, ma kako surova ona bila.

O autoru i izložbi

SANJIN ILIĆ ROĐEN U RIJECI 1967. godine, porijeklom iz Jurandvora kraj Baške, u genima nosi zapis i pripadnost dominantnom krajoliku iznad bašćanske doline te strastveno i uporno kroz foto objektiv bilježi sve njegove mijene. Već dvadesetak godina fotografijom pokušava drugima približiti vlastitu fascinaciju oporom ljepotom bašćanskih visoravni. Autorovo oko bilježi ne samo objektivnu pojavnost kamenih formi, već svjesno gradi poetske slike reljefa razigranih svjetlom i sjenom, kamenom i morem. Mrljasti tragovi škrte vegetacije i kraške lokve, kao blistavi akcent života u kamenu, nužni su uvjet čovjekove prisutnosti u surovom otočnom okruženju. To je ujedno poseban interes autora koji strogoj geometriji kamenih pravocrtnih linija suprotstavlja oble i krhke mrgare – cvjetove od suhozida.

Ova izložba nije samo autorski prikaz jednog krajolika; svojim radovima Sanjin Ilić poziva na buđenje i suosjećanje prema prolaznosti kamene pučke arhitekture. Fotografije su spas od zaborava, prijenos informacija generacijama koje dolaze, a u Ilićevom slučaju one su i vapaj da se nešto poduzme prije nego li ih rastoči vrijeme i pretvori u prah zaborava.

Branka Polonijo
Društvo Sinjali

A mrgarok világszerte ritkaságszámba mennek, egyediek és sérülékenyek, állandóan ki vannak téve a bóra, a só és a nap hatásainak. Időtlen szépségük egyaránt megérdemli csodálatunkat és a megőrzésüket célzó törődésünket. Ezért ez a kiállítás csak az első lépés a Sinjali Egyesület többéves projektjének megvalósítása felé, melynek keretében néhány mrgar felújítására és rendszeres karbantartására, továbbá a Baška-völgyben található összes többi mrgar megóvására és megjelölésére kerül sor.

A mrgarok egy korszakot jelképeznek, emléket állítanak az emberi igyekezetnek és a mégoly kietlen természettel való együttélésnek.

Az alkotóról és a kiállításról

SANJIN ILIĆ RIJEKÁBAN SZÜLETETT 1967-ben, de a Baška melletti Jurandvorból származik, s a génjeiben hordozza a Baška-völgy fölötti domináns tájhoz való tartozást, így objektivjén keresztül szenvedélyesen és kitartóan rögzíti e táj minden változását. Mintegy húsz éve igyekszik fényképeivel másoknak is bemutatni, mennyire elbűvöli a baškai fennsíkok rideg szépsége. A fotóművész szeme nem csak a kőalakok objektív megjelenési formáját rögzíti, hanem tudatosan építi a fény és árnyék, kő és tenger játékát tükröző domborzat költői képeit. A gyér növényzet foltszerű nyomai és a karsztvidéki tócsák, mint az élet csillogó hangsúlya a kőben, az ember jelenlétének elengedhetetlen feltételei a kietlen szigeti környezetben. Ez egyúttal a művész különleges érdeklődési területe, aki az egyenes vonalú kőfalak szigorú geometriáját szembeállítja a mrgarok gömbölyded és sérülékeny szárazfal virágaival.

A jelen kiállítás nem csak egy táj művészi megjelenítése; Sanjin Ilić munkáival ébredésre késztet és a népi köépítmények múlandósága miatti együttérzésre serkent. A fénykép óv a feledéstől, információt ad az eljövendő generációknak, Ilić esetében pedig egyúttal segélykiáltás is, annak érdekében, hogy valamit tegyünk, mielőtt az idő foga a feledés porába zúzza őket.

Branka Polonijo
Sinjali Egyesület

MRGARI— KAMENI CVJETOVI BAŠKE

BAŠKA, KÖVIRÁGAI, A MRGAROK

GOROVIT KRAJOLIK JUGOISTOČNOG Krka dojmljivo je različit od pretežno nizinskog i brežuljkastog ostatka otoka. Dvije krševite vapnenačke visoravni pružaju se kilometrima iznad plodne baščanske doline stremeci od prijevoja Treskavac prema moru iz kojeg na kraju izranja pusti otok Prvić i planinski masiv Velebita. Surovim krajolikom na nadmorskoj visini većoj od 300 metara pružaju se i vijugaju kamene bordure svih oblika - od pravocrtnih linija do impresivnih kamenih cvjetova – mrgara.

Mrgari su najljepši primjer prastare suhozidne tehnike slaganja kamena na kamen bez ikakvog vezivnog materijala. Te višeprostorne ovčare s tlocrtom u obliku velikih kamenih cvjetova suvereno dominiraju kraškim krajolikom na visoravnima iznad baščanske doline. Građeni su za razvrstavanje ovaca različitih vlasnika na zajedničkim pasištima (komunadama), no danas su sve rjeđe u upotrebi. Smanjenjem broja pastira nestaje i potreba za njihovom uporabom i održavanjem. Na škrtim kamenim pašnjacima iznad Baške i otoku Prviću ima ih ukupno petnaest i većina je danas van uporabe.

Slične građevine u Europi za sada su poznate samo još na dva otoka – Velikoj Britaniji (Wales) i Islandu, te u švicarskim Alpama (kanton Wallis, Naters).

KRK SZIGET DÉLKELETI RÉSZÉNEK HEGYES tájai jelentősen különböznek a sziget többi részétől, ahol főként síkság és dombok találhatóak. Két karsztvidéki mészköves fennsík több kilométerrel a termékeny Baška-völgy fölött húzódik a Treskavac nyeregtől a tenger felé igyekezve, amelyből a végén felbukkan a lakatlan Prvić sziget és a Velebit hegység tömbje. Több mint 300 méterrel a tengerszint felett kietlen tájon keresztül kanyarog a sokféle alakú kőszegély – az egyenes vonalúaktól az impozáns kővirágokig – ezek az ún. mrgarok.

A mrgarok egy ősrégi kötőanyag nélküli kőrakási technika legszebb példái. Ezek a több helyiségből álló juhkarámok, melyek alaprajza nagy kővirágokra emlékeztet, uralják a Baška-völgy fölött található karsztvidéki fennsíkakat. Azért építették őket, hogy a közös legelőkön (komunade) el tudják különíteni a különböző tulajdonosok juhait, ma azonban egyre ritkábban használják őket. A juhászok számának csökkenésével nincs már szükség e karámok fenntartására. A Baška fölött és a Prvić szigeten található gyér, sziklás legelőkön összesen tizenöt van belőlük és legtöbbjük ma már használaton kívül van.

Európában hasonló építményekről egyelőre csak két szigeten tudni – Nagy-Britanniában (Wales) és Izlandon, továbbá a svájci Alpokban (Wallis kanton, Naters).

ORGANIZATORI IZLOŽBE
A KIÁLLÍTÁS SZERVEZŐI

Veleposlanstvo Republike
Hrvatske u Mađarskoj
**Horvát Köztársaság budapesti
Nagykövetsége**
Hrvatska samouprava XII. okruga
u Budimpešti
XII. Kerületi Horvát Önkormányzat
Društvo Sinjali
Sinjali Egyesület
Općina Baška
Baška Község
Turistička zajednica Općine Baška
**Baška Község Idegenforgalmi
Közössége**
Arheološki muzej u Zagrebu
Zágrábi Régészeti Múzeum

AUTOR IZLOŽBE
A KIÁLLÍTÁS SZERZŐJE

Sanjin Ilić
Društvo Sinjali
Sinjali Egyesület

OBLIKOVANJE POSTAVA IZLOŽBE
KIÁLLÍTÁS TERVEZÉSE

Sanjin Ilić
Društvo Sinjali
Sinjali Egyesület
Hana Ivezić
Jana Kopáčková
Arheološki muzej u Zagrebu
Zágrábi Régészeti Múzeum

KOORDINACIJA IZLOŽBE
KIÁLLÍTÁS KOORDINÁLÁSA

Marina Sikora
Melinda Adam
Veleposlanstvo Republike
Hrvatske u Mađarskoj
Horvát Köztársaság budapesti
Nagykövetsége
Branka Polonijo
Sanjin Ilić
Društvo Sinjali
Sinjali Egyesület
Ivana Topić
Turistička zajednica Općine Baška
Baška Község Idegenforgalmi
Közössége
Hana Ivezić
Jana Kopáčková
Arheološki muzej u Zagrebu
Zágrábi Régészeti Múzeum

KUSTOSICE IZLOŽBE
A KIÁLLÍTÁS KURÁTORAI

Hana Ivezić
Jana Kopáčková
Arheološki muzej u Zagrebu
Zágrábi Régészeti Múzeum

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
GRAFIKAI TERVEZÉS

Srećko Škrinjarić
Arheološki muzej u Zagrebu
Zágrábi Régészeti Múzeum

TEHNIČKA IZVEDBA
TEHNIKAI LEBONYOLÍTÁS

Hrvatska samouprava XII. okruga u
Budimpešti

XII. Kerületi Horvát Önkormányzat
Hana Ivezić
Jana Kopáčková
Arheološki muzej u Zagrebu
Zágrábi Régészeti Múzeum

PRIJEVOD NA MAĐARSKI JEZIK
MAGYAR FORDÍTÁS

Melinda Adam
Veleposlanstvo Republike
Hrvatske u Mađarskoj
Horvát Köztársaság budapesti
Nagykövetsége

